

Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme

“Dünya Sağlık Örgütü’ne (World Health Organization-WHO) göre *çocuk ihmal ve istismarı*; 18 yaşın altındaki çocukların beden ve ruh sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerindeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen her türlü fiziksel, duygusal, cinsel istismar, ihmal ve diğer sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlardır. WHO’nun açıkladığı verilere göre erişkinlerin yaklaşık %25’i çocukluk dönemlerinde fiziksel istismara uğramakta; kadınların %20’si, erkeklerin ise %8’i çocukluklarında cinsel istismara maruz kalmaktadır. Ayrıca dünyada her yıl 15 yaş altında 31.000 çocuğun istismar sebebiyle yaşamını yitirdiği bilinmektedir.”^[1] Ülkemizde UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) tarafından 2010 yılında yapılan çocuk istismarı ve aile içi şiddet konulu araştırma, 7-18 yaş arasındaki çocuklarda duygusal istismar oranının %51, fiziksel istismar oranının %43, cinsel istismarın ise %3 oranında görüldüğünü ortaya koymuştur.^[2]

Araştırmalardan elde edilen istatistik veriler, son dört yılda çocuklara yönelik taciz ve/veya şiddet olaylarının %90 oranında arttığını göstermektedir. Çocuğa ya da kadına yönelik istismar fiilini gerçekleştirenlerin ise ancak %5’inin ortaya çıkarılabildiği bilinmektedir. Bahse konu araştırmalar ensest ilişkilerin de sadece %0,1’inin açığa çıktığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de mahkemeye taşınan her dört tecavüz davasından biri çocuklarla ilgilidir. Bu konuya ilişkin Adalet Bakanlığı’ndan 2014 yılında elde edilen verilere göre, periyodik olarak her ay Adli Tıp Kurumu’na gelen istismar vakalarının yaklaşık 650’sinde çocuklar, cinsel istismarın öznesini oluşturduğu bilinmektedir.

Özellikle son yıllarda iyice artan çocuk istismarı ve ihmal vb. olaylar, çocuklara evde, aile ortamında gerekli mahremiyet eğitiminin verilmesinin ne denli önemli olduğunu bir kere daha ortaya koymuştur. Buradan yola çıkarak hazırlanan bu makale doğası gereği kırılabilir ve korunmaya muhtaç çocuklara karşı işlenen bu gayr-i ahlaki fiillerin önüne geçebilmek adına neler yapılabileceğine bir nebze olsun ışık tutmak için hazırlanmıştır. Bahse konu makalede çocuklara mahremiyet eğitiminin ve cinsel eğitimin çok erken yaşlarda verilmesi gerektiğine değinilmiştir. Toplumunun fiziki ve ruhsal sağlığının bireyin sağlığından geçtiği fikri göz önünde tutulduğundan, bahse konu eğitimlerin önemi ortaya konulmuş ve bu eğitimlerin amaç ve metotlarına kısaca değinilmiştir.

Cinsel istismar nedir?

Çocuğun bir yetişkin tarafından maruz kaldığı bazı durumlar cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır. Bunlar;

- Çocuğu cinsel uyarı ve doyum için kullanma
- Fuhuş yapmaya zorlama
- Pornografi vb. suçlarda cinsel obje olarak kullanma
- Genital bölgeye dokunma
- Teşhircilik
- İrza geçmeye kadar çok geniş yelpazedeki tüm davranışlar

Cinsel istismarın mutlaka şiddet içermesi gerekmez. Ayrıca böyle bir olayda hiçbir koşulda çocuğun rızasının olup olmadığı gibi bir savunma da dikkate alınamaz. Çocuklar, anne, baba, üvey anne, üvey baba, kardeş, akraba, öğretmen, komşu veya herhangi bir yabancı tarafından cinsel tacize uğrayabilmektedir.

İstismara Neden Olabilecek Faktörler

1. Alkol ve uyuşturucu bağımlısı anne baba

Ebeveynlerden biri ya da ikisinin alkol ve/ya uyuşturucu bağımlısı olması çocuk istismarı konusunda önemli bir risk faktördür.^[3]

1. Anne baba ile ilgili diğer olumsuz koşullar

Boşanmış anne baba, annenin gece çalışmak zorunda kaldığı durumlarda çocuklara baba veya üvey babanın bakması, yetişkinlerin çocukla aynı odayı ya da yatağı paylaşmaları çocuğun istismara uğrama riskini artırabilmektedir. Diğer yandan ebeveynlerden herhangi birinin çeşitli nedenlerden ötürü olmaması, babasız çocuk dünyaya getirilmesi vb. etkenler, çocukla ilgili tek bir kişinin sorumluluğunu artırdığından, çocuğu fiziksel ya da ruhsal anlamda ihmale açık hale getirebilmektedir. Bahse konu koşullarda hayatını sürdürmeye çalışan çocuklar, literatürde çocuklar istismarı ve ihmaliinde en riski gruplar arasında değerlendirilmektedir.[4]

1. Aile bireylerinde görülen psikiyatrik bozukluklar, iktidarsızlık, ensest ilişkinin varlığı

Anne ve babanın aralarındaki sorunlar nedeniyle birbirlerinden duygusal yahut cinsel anlamda uzaklaşmaları, ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin kişilik bozukluğuna sahip insanlar olması çocuğun aile içerisinde istismar ve ihmal edilme riskini yükseltmektedir. Bu gruptaki anne babalar mental yönden donuk ya da nörotik özelliklere sahip olabilirler.[5]

1. Ebeveynlerin çok genç yaşta evlenmiş olması, eğitimsizlik

Küçük yaşta anne/baba olan ebeveynlerin çocuklarına gerekli bakımı ilgiyi verememe riski vardır. Özellikle ergenlik döneminde (13-19 yaş arası) çocuk sahibi olan annelerde, duygusal az gelişmişliğin de zemin hazırladığı istismara yakınlık oldukça fazladır.[6]

1. Aile içi şiddet

Aile içi şiddet çocuk istismarının riskini artıran bir durumdur. Bu tür ailelerde çocuk istismarı vakalarının görülme ihtimali şiddetin görülmediği diğer aile tiplerine nazaran 15 kat daha fazladır.[7]

1. Çok çocuklu aile

Çok çocuk, aile için maddi ve manevi açıdan yük demektir. Bu ailelerde çocuklara yönelik istismar olasılığı normal ailelere nazaran daha da artmaktadır.[8]

1. İstenmeyen veya erken gebelik, yeni bebeğe sahip olmanın aşırı stresine hazırlanma eksikliği

Erken doğumun yanı sıra düşük doğum ağırlığı da yüksek risk grubunu teşkil eden nedenler arasındadır. Bu çocukların bakımının aile için daha güç oluşu da istismar sebebi olarak düşünülebilir.[9]

1. Benimsenmeyen çocuk

Dikkatsizlik, impulsif davranış ve aşırı hareketlilikle kendini gösteren hiperaktif çocuklarla hırçın ve huysuz çocuklar, istismar ve ihmal edilme açısından yüksek risk grubu içerisinde yer almaktadır.[10]

1. Duygusal yetersizlik

Bazı bebekler daha doğdukları andan itibaren ebeveynlerinden biri ya da her ikisi tarafından hiçbir şekilde benimsenemez, normal ağlamaları bile her zaman olumsuz olarak nitelenir ve ebeveynleri bu çocuklarla sevgi bağı oluşturamaz.[11] Bu durum da çocuğun istismar edilmesi ihtimalini güçlendirir.

1. Sosyal destek eksikliği, zayıf iletişim yeteneği ve kendine saygı azlığı

Çocuğuna kötü davranan ve ihmal eden anne babaların ne kendilerine ne de başkalarına güvenleri vardır. Ayrıca bu çiftlerin birbirlerine karşı da saygı ve sevgileri yoktur veya çok azdır. Bu kişiler genellikle birbirlerine karşı ilgisizdirler ve birbirlerine destek olmazlar. Bu tür ailelerde kişiler arası ilişkiler genelde kısıtlı ve olumsuzdur.[12]

1. Engelli çocuk

Fiziksel ve gelişimsel engelli çocuklar; zekâ geriliği, kronik fiziksel hastalığı olan; özellikle narsistik, istismara yatkın aileler tarafından kendi bozuk görüntüleri gibi algılanmakta ve istismar vakaları görülebilmektedir.[13]

İhmal veya İstismarın Belirtileri

- Çocukluk çağı cinsel istismarları çoğu zaman hiç kimseye söylenmez.
- Çoğunlukla günahından dolayı cezalandırılacağına ya da terk edileceğine dair korku yaşanır, utanç ve suçluluk duyguları ile bu şiddet saklanır.
- Böyle bir durum ancak çocuk, cinsel istismar sırasında fiziksel olarak zarar görmüşse ortaya çıkar.
- Çocuğun vücudunda yara, kesik, morluk, kırık, çıkık olabilir.
- Çocuğun cinsel organında morluk, kanama görülebilir.
- Cinsel tacize uğrayan çocuklar sıklıkla birine açılmakta çekingen davranırlar.
- Bazen kendileri yerine bir başka çocuktan söz ederler.
- Çocukta davranış değişikliği tacizin diğer bir ifade biçimidir.
- 0-3 yaş arası çocuklarda yeme ve uyku bozuklukları, yabancıardan korkma ve yaşına uygun olmayan cinsel oyunlar oynama davranışları görülebilir.
- 3-6 yaş arası çocuklarda bebek gibi konuşma, içe kapanma, birine yapışma, altına büyük-küçük tuvaletini yapma, yeme ve uyku bozuklukları, agresyon, boyun eğme davranışı, sık ve devamlı cinsel oyun, mastürbasyon gözlenebilir.

Cinsel istismarın çocuk üzerindeki etkileri nelerdir?

Cinsel istismar çocuklarda uzun süreli duygusal ve davranışsal etkilere yol açabilir. Bunlar kısaca şöyle sıralanabilir:

- Korku
- Depresyon
- Kızgınlık
- Düşmanlık ve uygunsuz cinsel davranışlar
- Sebepsiz ağlama
- İçine kapanma
- Okul başarısında düşme
- İlerleyen yaşlarda cinsel ve psikolojik bozukluklar
- Güvensizlik, acizlik, damgalanma korkusu
- Asosyal yaşantı, içe kapanma
- Alkol ve madde bağımlılığı

Cinsel İstismar ve Toplum

Cinsel istismarı sadece fiziksel olarak çocuğa uygulanan temas şeklinde değil daha geniş boyutları ile değerlendirmek doğru olacaktır. Bir çocuğa cinsel istismar uygulandığında çocuk aynı zamanda duygusal olarak da istismar edilmiş olur. Ayrıca çocuğun bilişi de bu durumdan olumsuz etkileneceğinden sosyal ilişkileri zarara uğrayacaktır. Özetle çok geniş kapsamlı bir olgu olan istismarın etkileri de aynı oranda geniş ve yıkıcıdır.

Bu denli geniş etkileri olan istismar konusu, maalesef toplum tarafından gereği gibi önemsenmemektedir. Birçok istismar olgusunda fail yerine kurban, toplum tarafından ayıplanıp onaylanmayan taraf olmaktadır. Halbuki her ne kadar gizlenmeye çalışılsa da failer çoğunlukla çok yakın akrabalar arasından çıktığından olay aile içinde gizli tutulmaya çalışılmaktadır. Bu durum çocuk ve ailenin itibarı açısından bu şekilde değerlendirilse de ileriki yaşantısında çocuğa vereceği zararlar göz önünde bulundurulduğunda bu düşüncenin ne kadar yanlış olduğu anlaşılacaktır. Aileler böyle bir durumda çocuklarını koruma zannıyla susmaya devam ettikçe, esasında faili koruma ve benzer vakaların başkalarının da başına gelmesine sebep olma dışında bir şey yapmış olmayacaklardır. Bu sebeple eğer bir çocuk cinsel istismar tanımı kapsamında bir olay yaşadığını söylüyorsa aileler bunun asla yalan olmayacağını bilmeli ve çocuklarına güvenmelidir. Böyle bir olay karşısında çocukları korumak için ne pahasına olursa olsun suçluların adalete

teslim edilmesi gerekmektedir. Bu noktada yasalara düşen ise, bu suçu en ağır biçimde cezalandırmak olmalıdır.

Cinsel istismara karşı yapılabilecekler nelerdir?

Çocuğa inanmak ilk adımdır. Bir çocuk böyle bir konuda asla ve asla yalan söylemez. Bu gerçek hiçbir zaman unutulmamalıdır. Böyle bir durumda konuşması için çocuğu cesaretlendirip desteklemek, kızıp aşırı tepkiler vermek veya öfkelenmek yerine sakin bir şekilde çocuğun başına neler geldiğini dinlemek; yumuşak bir ses tonu ve yumuşak bir üslupla çocuğun konuşmasını teşvik etmek çok önemlidir.

Damgalamadan yanında olup onu içinde bulunduğu suçluluk duygusundan kurtarmak gerekmektedir. Çünkü yaşadıklarına tam manasıyla anlam veremeyen çocuk, bütün olan bitenden kendini sorumlu hissedip suçlu olduğunu düşünecektir. Destekleyici ve anlayışlı bir şekilde yaşadığı olayda onun bir suçunun olmadığı, masum olduğu ve her ne olursa olsun yalnız olmadığı, yanında olunacağı yönünde güven vermek çocuğun yararına olacaktır.

Çocuklara doğru zamanda ve uygun bir şekilde cinsel eğitim vermek, istismarı önleyici kanalların başında gelmektedir. Bu eğitim, çok önemli ve koruyucu bir ilk adımdır. Zihinsel olarak yeterli olgunluğa gelmiş bir çocuğa yaşının gerektirdiği kadar ve gerektirdiği şekilde cinsel eğitim verilmesi zorunludur. Cinsel eğitim; çocuğun kendi cinselliğini tanıması, bedeninin farkına varması, gelişim sürecinde cinsellikle ilgili yaşayacağı fiziksel ve duygusal farklılıkları öğrenmesi ve anne babasına sorduğu cinsellikle ilgili soru ve cevapları kapsar.

Bu noktada özellikle istismar vakaları hakkındaki davalarda hiçbir şartta indirim uygulanmamasının bir zorunluluk olduğunu da belirtmek gerekir.

İstismara uğrayan çocuğun muayene edilmesi sırasında da çok dikkatli olunmalıdır. Çocuğun yaşayacağı travma göz önünde bulundurularak asla bilinçsizce ve özensiz bir şekilde davranılmamalı, çocuğun yaşadığı zorluğun farkında olunmalı ve çocuğa gerekli psikolojik destek sağlanmalıdır.

Ayrıca koruyucu bir tedbir olarak çocuk parklarına, okullara ve çocukların bulunduğu ortak alanlara mahremiyeti zedelemeyen güvenlik kameraları takılması da önem arz etmektedir. Buralarda çocuklarla bire bir iletişimde olacak tüm personelin ilgili güvenlik soruşturmasından ve psikolojik testlerden geçmiş, bilinçli ve eğitilmiş kişiler olması gerekmektedir.

Devletin çocuklarla ilgili kurumlarında çalışan personele verilmek üzere uzmanlarca eğitim programları hazırlanmalı ve bu programlarda aktarılan bilgiler kitapçık haline dönüştürülüp katılımcılara ayrıca elden de verilmelidir.

Bu tarz eğitimlerden herkesin faydalanması sağlanmalı ve toplumun bu konudaki bilinç düzeyi artırılmalıdır. Eğitimlerin periyodik olarak altı ayda bir tekrarlanması ayrıca önemlidir.

Sağlık personellerinin, öğretmenlerin, çocuk sahibi ailelerin cinsel istismar ve istismar çeşitleri hakkında eğitim alması sağlanmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim ve liselerde, çocuk ve gençlerin seviyelerine uygun olacak şekilde cinsel eğitim dersi verilmeli, cinsellik kavramı ayıp, günah, çirkin gibi tabulardan arındırılmalıdır.

Çocuğa Cinsel Eğitim Verirken Bahsedilmesi Gereken Konular

“Özel alan” tanımlaması cinsel eğitim verilirken yapılması gereken ilk iştir. Çocuğun cinsel bölgelerini de içeren özel alanlarını koruyabilmesi için önce buraların neler olduğunu bilmesi gerekir. Çocuğa iki yaşından itibaren vücudunun özel bölgeleri anlatılmalı, bu bölgelerin onun özel alanları olduğu ve

gerektiğinde ancak anne baba ve izin verildiği takdirde de sadece doktorun temas edebileceği öğretilmelidir. Bu eğitimi sözlü bir şekilde veya kitaplar aracılığıyla vermek mümkündür. Bu sayede çocuk, hem kendi özel alanını korumayı hem de başkalarının özel alanlarına dokunmamayı ve/veya bakmamayı öğrenecektir.

Özel alan eğitiminin bir diğer konusu ise çocukta kendi odası ve anne babasının odası ayrımını yerleştirmektir. Çocuk 4-5 yaşlarına doğru anne babasının veya bir başkasının odasına kapıyı çalmadan girmemesi gerektiğini öğrenmiş olmalıdır. Bu odaların kişilere özel olduğunu, içeride giyinip duş alınabileceğini öğrenen çocuk, bu sayede mahremiyet eğitiminde önemli bir yol alır. Benzer şekilde eğer var ise çocuğun da odasına girilirken aynı hassasiyet gösterilmelidir. Çocuk üstünü değiştirirken yardım istemediyse odasına girilmemeli ve aile bireyleri de üst değiştirme işlemini kendi özel alanlarında gerçekleştirmelidir. Böylelikle hem çocuğa rol model olunmuş olur hem de öğrenme süreci hızlandırılır.

Banyo ve lavabolar da yine özel alan kapsamı içerisinde yer alan yerlerdir. Zira çocuk buralara da kapıyı çalmadan girmemeli ve kendisi girdiğinde de mutlaka kapıyı kapatması gerektiğini öğrenmelidir. Çocuk başkalarının görebileceği ortamlarda ve şekilde tuvaletini yapmamalıdır. Çocuğa bu alışkanlığı kazandırmaya bebeklik çağında başlanması gerekmektedir. Anne, bebeğinin altını herkesin içinde değiştirmemeli ve herkese de bebeğinin altını değiştirmemelidir.

Çocuğu dört yaşından sonra çıplak bir şekilde değil iç çamaşırları giyinik olarak yıkamak, genital bölgeleri yıkarken bakmamaya gayret göstermek gerekmektedir. Ayrıca anne veya baba da aynı şekilde banyoda çocuğun kendilerini çıplak görmemesine dikkat etmelidir. Yedi yaşından sonra ise hem sorumluluk kazandırmak hem de mahremiyet eğitiminin bir parçası olarak, aynı zamanda özel alana saygı gereği, çocuğun kendi kendine yıkanmasına izin verilmeli ve çocuk bu konuda teşvik edilmelidir.

Bir diğer önemli konu ise cinsel organların adının doğru öğretilmesidir. Çocuğa genital organları tanıtılırken argo terimler veya halk arasında kullanılan tabirler yerine doğru terimlerin öğretilmesi gerekmektedir. Bu terimleri kullanırken utanmaması adına cinsellik ve cinsel eğitim sürecinin ayıp, günah veya çirkin olmadığı da vurgulanmalıdır.

Özel alan vurgusunu kavrayan çocuk, kendi bedenini tanıyıp sahiplendikten sonra çocuğun mahrem bölgelerinin sevgi objesi yapılmaktan kaçınılması, cinsel eğitimin en önemli kurallarındandır. Bu özel bölgeleri öpmek, sevmek, elleyip okşamak, onlarla oynamak çocuğun kafasındaki özel alan algısını yıkmanın yanı sıra "iyi dokunuş" "kötü dokunuş" farkının kavranmasını da zorlaştıracaktır. Çocuk özellikle yakınları, aile bireyleri bu tarz eylemlerde bulunur ve bunu meşrulaştırırsa yabancı bireylerden de böylesi temaslar gördüğünde bunun kötü dokunuş olabileceği gerçeğine uzaklaşır ve istismara açık hale gelir.

Bu noktada kişisel mahremiyetin olduğu kadar aile içi mahremiyetin korunmasına da büyük önem verilmelidir. Bu sebeple ilkököl çağına doğru mümkünse kardeşlerin de odaları ayrılmalı ve ebeveynleri ile de olsa aynı yatakta yatmaları engellenmelidir. Çocuğa başkalarının eşyalarını müsaade almadan kullanmaması gerektiği öğretilmeli ve çocuğun odasındaki kişisel eşyalarına da izin almadan dokunulmamalıdır.

Aile içi mahremiyet sağlandıktan sonra da çocuğa kim kimdir mevzusu öğretilmelidir. Aile bireyleri, yakın ve uzak akrabalar, komşu ve arkadaşlar çocuğa iyi bir şekilde tanıtılmalıdır. Bu sayede çocuk, yakınlık derecelerine göre bu kişilere karşı güven derecesini de belirleyecektir. Kısacası çocuk teyzesine duyduğu güvenle alt kapı komşusuna duyduğu güvenin bir olmaması gerektiğini anlamalıdır. Bu, çocuğa güvensizlik aşılacak değil bilakis kimden ne tür bir yakınlık gördüğünü iyi anlamasına ve yakınlık derecesine göre kime nasıl tepki göstermesi gerektiğine dair ipuçları verecektir.

Gerek toplumda ve aile içinde gerekse televizyon ve internet gibi ortamlarda da mahremiyet algısının korunmasına dikkat edilmesi çok önemlidir. Uygunsuz bir görüntüye anında müdahale edilmeli, çocuğun izlediği kanallar kontrol altında olmalı ve süreleri ebeveynler tarafından belirlenmelidir. Sosyal ortamlarda uygunsuz bir durumla karşılaşıldığında ise ebeveynler tarafından çocuğa gerekli açıklamaların yapılması ve sınır ihlali yapan kişilerin uygun bir şekilde uyarılmaları gerekmektedir.

Özellikle televizyonda izlediği ya da arkadaşlarından gördüğü şeylerden etkilenip birtakım uygunsuz tavırlar geliştiren çocukla sağlıklı iletişim kurulması ve yumuşak bir şekilde konuşulması önemlidir.

Örneğin yaşına uygun olmayan kıyafetler giymek isteyen veya başka bazı isteklerde bulunan çocuğa bunun henüz onun için uygun olmadığı yapıcı bir dille izah edilmelidir.

Bu süreçte mümkün mertebe yumuşak dilli olunmalı ve sadece çocuğun sorduğu kadar soru cevaplanmalıdır. Zihnini karıştıracak ya da ağır gelecek bilgi yüklemesi yapılması yerine çocuğun zihinsel gelişimine uygun bir biçimde bilgi aktarımı yapılması önemlidir. Bedeninin özel olduğunu algılayan çocuk, dört yaşına doğru olası bir yabancıнын kendisine temasında rahatsız olup müdahale edebilecektir.

Bu müdahaleyi yapmadan önce çocuğa bedenini tanıtmak ve ardından iyi dokunuş-kötü dokunuş kavramlarını açıklamak gerekmektedir. Böylelikle yabancı bir kişinin istismar amaçlı temasını fark edip rahatsız olan çocuk, bu duruma karşı koyabilecektir.

Karşı koyma şekli olarak ise, çocuğa öncelikle hayır demesi gerektiği öğretilmelidir. İyi dokunuşla kötü dokunuş arasındaki farkı anlayan çocuk, kötü dokunuşu hissettiğinde güçlü bir şekilde karşısındakini itip bağırarak hayır diyebilmelidir. Unutulmamalıdır ki, mahremiyet eğitimi almış küçük bir çocuk, kendisine yönelecek bir tehlikenin tehlike olduğunu fark etmese bile, kazanılmış bir refleksle o tehlikeden kendisini koruyabilmektedir.

Anne babaların her zaman çocuklarının yanında bulunması mümkün değildir. Bu sebeple çocuk, ebeveynleri yanında değilken de kendini korumayı öğrenmelidir. Yukarıda bahsi geçen durumlar ebeveynlerin olmadığı bir ortamda gerçekleştiğinde çocuk yaşadığı olayı ilk fırsatta ebeveynine anlatabilecek kadar onlara güven duyabilmelidir. Böyle bir durumda ailenin de sakin bir şekilde çocuğu dinleyip sevgi dilini kullanarak çocukla empati kurması ve bu durumla ilgili gerekli tedbirleri alması önemlidir.

Bütün bu eğitimler çocuklara en uygun şekilde verilse dahi unutulmaması gereken temel konu, çocuğun bu öğrendiklerini anne babası üzerinden kontrol edeceğidir. Söylenenler ne kadar uygulanıyor, ailesi nasıl bir tutum içerisinde, evdeki konuşma dili ve mahremiyet uygulaması ne şekilde, bütün bunlar çocuk tarafından gözlemlenecektir. O sebeple anne baba kendi eylem ve söylemlerine çok dikkat etmeli ve çocukları için rol model olduklarını unutmamalıdır.

Sonuç

Çocukların her türlü fiziksel, zihinsel ve cinsel ihmal ve istismardan korunmasını içeren Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Türkiye'nin de dâhil olduğu 197 ülke tarafından imzalanmış ve 2 Eylül 2010 tarihinde yasa statüsüne kavuşmuştur. Suçluları cezalandırmak devletin sorumluluğunda olsa da suç ile karşılaşan bireylerin de yasalarla belirlenmiş birtakım sorumlulukları vardır. Türk Ceza Kanunu'nun 278/1 Maddesi'ne göre, "İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." TCK 279/1'e göre de "Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Yine TCK 280/1'e göre, "Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."^[14]

İlgili maddelerde görüldüğü gibi kişiler ihmal ve istismara uğrayan çocuğu bildirmekle yükümlüdür. Bu, bütün toplumun vazifesidir. Ayrıca çocuk istismarının önlenmesinde en büyük sorumluluk ebeveynlere, aile bireylerine, öğretmenlere, doktorlara, hukukçulara düşmektedir. İstismarın önlenmesi adına alınan tedbirlerin, konulan kuralların, verilen eğitimlerin amacına ulaşması için yapılması gerekenlerin başında ise bütün bunların profesyoneller, toplum, aileler ve çocuklar tarafından sağlıklı bir biçimde uygulanması gelmektedir.

-
- [1] World Health Organization, "Child Maltreatment", <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>
- [2] Elif Bakır, Sevgisun Kapucu, "Çocuk İhmal ve İstismarının Türkiye'de Yapılan Araştırmalara Yansımaları: Bir Literatür İncelemesi", *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2017, s. 14, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/337185>
- [3] F. Şahin, "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesinde Hekimin Rolü", *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 2001; 10: 246.
- [4] "Understanding Child Abuse And Neglect", *Panel on Research on Child Abuse and Neglect*, Commission on Behavioral and Social Sciences and Education, National Research Council, Washington, D.C. National Academy Press, 1993.
- [5] Ş. Bilir, M. Arı, N.B. Dönmez ve ark., "4-12 Yaşları Arasında 16100 Çocukta Örselenme Durumları ile İlgili Bir İnceleme", *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1986; 1: 7.
- [6] T.L. Dukewich, J.G. Barkowski, T.L. Whitman, "Adolescent Mothers and Child Abuse Potential: An Evaluation of Risk Factors", *Child Abuse Negl*, 1996; 20: 1031.
- [7] S.M. Ross, "Risk of physical abuse to children of spouse abusing parents", *Child Abuse Negl*, 1996; 20: 589.
- [8] K. Browne, "Preventing child maltreatment through community nursing", *J Adv Nurs*, 1995; 21: 57.
- [9] J. Brown, P. Cohen, J.G. Johnson, et al. "A longitudinal analysis of risk factors for child maltreatment: findings of a 17-year prospective study of officially recorded and self-reported child abuse and neglect", *Child Abuse Negl*, 1998; 22: 1065.
- [10] B.K. Devlin, E. Reynolds, "Child abuse, How to recognize it, How to intervene", *American Journal of Nursing*, 1994; 94 (3): 26.
- [11] O. Polat, "Çocuk istismarı", *İstanbul Barosu Dergisi*, 1995; 69: 267.
- [12] N. Bahçecik N, A. Kavaklı, "Çocuk istismarı ve ihmali hazırlayıcı nedenler", *Hemşirelik Bülteni*, 1993; 7 (28): 33.
- [13] O. Polat, *Çocukta Dayağa Hayır*, İstanbul: Analiz Yayınları, 1997.
- [14] R. Özmen, *Anayasa TCK-CMK ve İnfaz Kanunu*. 47. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. s. 218.